

**Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет**

Бібліотека

Серія «Біобібліографія вчених Сумського НАУ»

Випуск 5

**Гончаров
Микола Дем'янович
(1929-2004)**

**Біобібліографічний покажчик
наукових праць за 1964 – 2004 рр.**

Підготовлено з нагоди проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції «Гончарівські читання»
(м. Суми, 27 травня 2015 р.)

Суми – 2015

УДК 016:929:58.087

ББК 91.28:28.5

Серія «Біобібліографія вчених Сумського НАУ»

Укладач: Л. Д. Петрова, завідувач інформаційно-бібліографічного відділу бібліотеки СНАУ.

Науковий редактор: Н. С. Кожушко, доктор с.-г. наук, професор.

Гончаров Микола Дем'янович : біобібліограф. покажчик наук. праць за 1964-2004 рр. / уклад. : Л. Д. Петрова ; наук. ред. Н. С. Кожушко. – Суми, 2015. – 73 с. – (Сер. «Біобібліографія вчених СНАУ» ; вип. 5).

У виданні висвітлюються основні етапи життя, наукова і педагогічна діяльність Лауреата державної премії СРСР в галузі науки і техніки, Заслуженого діяча науки і техніки України, доктора сільськогосподарських наук, Заслуженого професора СНАУ, професора Миколи Дем'яновича Гончарова, вченого-селекціонера, відомого далеко за межами України своїми дослідженнями в галузі селекції картоплі. Ім'я М. Д. Гончарова стоїть в одному ряду з видатними селекціонерами-картоплярами, такими як П. І. Альсмік, С. М. Букасов, В. С. Лехнович, А. Я. Камераз, І. О. Веселовський, А. А. Осипчук та ін.

Для науковців, викладачів, керівників, спеціалістів агропромислового комплексу і всіх зацікавлених історією вітчизняної аграрної науки.

ЗМІСТ

Основні етапи життя і діяльності доктора сільськогосподарських наук, професора Гончарова Миколи Дем'яновича	5
Життєвий і творчий шлях Гончарова Миколи Дем'яновича	8
Светлой памяти Николая Демьяновича Гончарова посвящается	12
Де народжуються вчені?	15
Гончаров М. Д. (1929-2004 рр.) – перший директор Науково-дослідного інституту проблем картоплярства Північно-східного регіону України при Сумському НАУ	18
Гончарову М. Д. як визнаному науковцю, вчителю та людині великого серця	21
Спогад про Вчителя	23
Фотоміті життя	25
Наукова школа	29
Дисертації, виконані під науковим керівництвом професора М. Д. Гончарова	39
Хронологічний покажчик праць професора М. Д. Гончарова	41
Авторські свідоцтва, патенти	58
Іменний покажчик	71

Гончаров Микола Дем'янович

**Основні етапи життя і діяльності
доктора сільськогосподарських наук, професора
Гончарова Миколи Дем'яновича**

- 25 травня 1929 Народився в с. Черепівка Хмельницького району, Хмельницької обл. У 1935 році сім'я переїхала в с. Грем'ячка Ямпільського району Сумської області.
Батько – службовець, мати – колгоспниця.
- 1946-1949 Студент Воздвиженського с.-г. технікуму, який закінчив з відзнакою.
- 1949-1950 Дільничний агроном Липоводолинської МТС Сумської області.
- 1950-1955 Студент агрономічного факультету Московської с.-г. академії ім. К. А. Тімірязєва.
- 1955 Закінчив академію і поїхав на цілину в Казахстан.
- 1955-1957 Головний агроном Забеловської МТС Кустанайської області.
- 1957-1962 Молодший науковий співробітник відділу селекції картоплі Білоруського НДІ плодоовочівництва і картоплярства у с. Самохваловичи Мінського району і області (БНДІПК).
- 1962-1966 Аспірант БНДІПК під керівництвом академіка П. І. Альсміка.
- 1966 Захист кандидатської дисертації на тему: «Селекція скоростиглих сортів картоплі».

- 1966-1969 Старший науковий співробітник відділу селекції картоплі БНДІПК.
- 1969-1972 Заступник завідувача відділу селекції картоплі БНДІПК.
- 1972 Відрядження в Німецьку Демократичну Республіку для налагодження зв'язків із вченими Інституту картоплярства (Гросс-Люзевитц) з питань селекції картоплі.
- 1972-1973 Завідувач відділу картоплярства БНДІПК.
- 1973-1976 Заступник директора з наукової роботи БНДІПК.
- 1974 Делегат Міжнародного симпозиуму з селекції і насінництва картоплі (Варшава, Бонин, Млохів [Польща]).
- 1974 За досягнення в селекції картоплі нагороджений медаллю Лауреата Державної премії СРСР в галузі науки і техніки.
- 1976 Керівник делегації вчених селекціонерів до Німецької Демократичної Республіки в Інститут картоплярства (Гросс-Люзевитц) для відпрацювання плану спільної роботи зі створення високопродуктивних нематодостійких сортів картоплі.
- 1976-1981 Директор БНДІПК.
- 1976 Наукове відрядження до Японії для ознайомлення з організацією роботи науково-дослідних установ, вивчення

сучасних методів селекції і насінництва.

- 1976 Генеральний директор об'єднання «Белсемкартофель».
- 1976 Наукове відрядження до Німецької Демократичної Республіки (Інститут картоплярства, Гросс-Люзевиц) для корегування тематичних планів спільної роботи з селекції картоплі.
- 1978 За сумісництвом – керівник селекційного центру західного відділення ВАСГНІЛ (Білорусь, Литва, Латвія, Естонія).
- 1981 Захист докторської дисертації на тему: «Селекція високопродуктивних і високоякісних сортів картоплі».
- 1982-2000 Завідувач кафедри селекції і насінництва Сумського філіалу Харківського сільськогосподарського інституту, з 1986 – Сумського сільськогосподарського інституту, з 1997 року – Сумського державного аграрного університету.
- 1986 За сумісництвом – заступник з наукової роботи голови ради Сумської обласної НВС з насінництва картоплі «Меристема».
- 1999 За сумісництвом – директор науково-дослідного інституту з проблем картоплярства північно-східного регіону України.
- 1999 Присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Життєвий і творчий шлях Гончарова Миколи Дем'яновича

Микола Дем'янович Гончаров – Лауреат державної премії СРСР в галузі науки і техніки, Заслужений діяч науки і техніки України, доктор сільськогосподарських наук, професор.

Народився 25 травня 1929 року в селі Черепівка Хмельницького району Хмельницької області. Його батько – державний службовець, мати – колгоспниця.

У 1935 році батько був направлений на роботу в Воздвиженський опорний пункт Немешаєвської сільськогосподарської дослідної станції на посаду завідувача. У зв'язку з цим сім'я переїхала і стала мешкати в с. Грем'ячка Ямпільського району Сумської області.

У 1941 році Микола Дем'янович закінчив семирічку, а в 1949 році – Воздвиженський сільськогосподарський технікум.

У 1950-1955 роках навчався в Московській сільськогосподарській академії ім. К. А. Тімірязєва на агрономічному факультеті.

Після закінчення академії разом з іншими випускниками-ентузіастами поїхав освоювати цілину. У 1955-1957 роках працював головним агрономом Забеловської МТС Кустанайської області.

Впродовж 25 років (1957-1982) працював у Білоруському науково-дослідному інституті картоплярства і плодоовочівництва. Пройшов шлях від молодшого наукового співробітника до директора цього закладу. За цей час він захистив кандидатську (1966 р.) і докторську (1981 р.) дисертації, в яких розробив теоретичні положення селекції високопродуктивних сортів картоплі та збереження їх генетичного потенціалу продуктивності в насінних поколіннях. За виведення таких сортів як Білоруська рання, Зоряка, Добро, Пригожа-2, а також за участь у створенні сортів Темп, Развариста, Лошицька, Садко, Миколі

Дем'яновичу в 1974 році була присуджена Державна премія СРСР в галузі науки і техніки.

З 1976 року Микола Дем'янович – генеральний директор НВО «Белсемкартофель». З діяльністю цього об'єднання пов'язане значне зростання продуктивності у галузі картоплярства в республіці Білорусь. Були районовані сім нових сортів картоплі інтенсивного типу з потенціальною врожайністю 60-80 т/га. Ці сорти картоплі займали в республіці 92%, а в СРСР – 30% площі під картоплею.

Вперше в Білорусі була розроблена схема і організація виробництва еліти картоплі на безвірусній основі. Це дало змогу з 1981 року забезпечити повну потребу республіки в безвірусному елітному матеріалі. З НВО було пов'язано створення сучасної матеріально-технічної бази, навчання кадрів картоплярів. За п'ять років роботи в господарствах об'єднання було введено в дію 21 спеціалізоване картоплесховище на 30 тисяч тонн з автоматичним регулюванням режиму зберігання. Це в той час, коли в сільськогосподарському виробництві республіки існував лише буртовий та кагатний способи зберігання продукції. Таке покращання виробничої діяльності НВО «Белсемкартофель» обумовило підвищення продуктивності праці на 27%.

Впровадження нових сортів, сучасних технологій їх виробництва, насінництва та зберігання дозволило підвищити урожайність картоплі в республіці з 15 до 30 т/га.

У своїй науковій роботі Микола Дем'янович використовує досвід зарубіжних вчених Польщі, Німеччини, Японії, саме тих країн, де він бував у наукових відрядженнях. У 1976-1980 роках він був одним із керівників теми, яку виконували спільно вчені Німецької Демократичної Республіки і Білоруської РСР. Головним досягненням цієї співпраці був обмін генофондом картоплі, що сприяло інтенсифікації селекційного процесу з виведення сортів картоплі, стійких до карантинних хвороб і шкідників.

Одночасно Микола Дем'янович керував секцією картоплярства і плодоовочівництва в західному відділенні

ВАСГНІЛ. Західний регіон об'єднував тематику наукових досліджень з цих культур у Білорусі, Литві, Латвії, Естонії.

У 1983 році Микола Дем'янович пройшов по конкурсу на посаду завідувача кафедрою селекції і насінництва Сумського державного аграрного університету, тоді філіалу Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва. Першими кроками завідування були організація і створення матеріально-технічної бази для забезпечення навчального і наукового процесів. Використавши досвід з попередньої роботи, Микола Дем'янович вперше в Сумській області організував науково-виробничу систему «Меристема» на базі селекційно-насінницького комплексу кафедри селекції. НВС «Меристема» використовувалась багатовекторно: по-перше, як навчальна база для студентів; по-друге, як полігон для проведення науково-дослідної роботи студентами, магістрами, аспірантами; по-третє, як науково-виробничий центр для відтворення нових сортів картоплі власної селекції і виробництва їх оздоровленого насінневого матеріалу. Цим було вирішено проблему насінництва картоплі в Сумській області на основі оздоровленого від вірусної інфекції матеріалу. Господарства області щорічно отримували 8-10 тисяч тонн елітної картоплі.

У 1991 році за успіхи в економічному і соціальному розвитку Української РСР Сумську виробничу систему з насінництва «Меристема» нагороджено Дипломом учасника виставки досягнень народного господарства Української РСР.

З 1986 року під керівництвом Миколи Дем'яновича вперше в Сумській області розпочалася селекція картоплі. За короткий період були створені декілька нових високопродуктивних сортів картоплі, таких як Молодіжна, Ластівка, Ювілейна 60-70, Лілея, Зоря Сумщини, Аграрна, Злагода, Псільська, Косовщинська.

Професор Микола Дем'янович Гончаров виховав сучасну школу селекціонерів-насінневодів, які захистили дисертації і працюють в республіці Білорусь, очолюючи

наукові підрозділи з селекції і насінництва. В Україні його учні також успішно працюють викладачами в Сумському національному аграрному університеті та в сільськогосподарському виробництві Сумської області.

Враховуючи вагомий внесок у науку і практику галузі картоплярства Миколу Дем'яновича в 1999 році наказом ректора Сумського ДАУ призначено директором науково-дослідного інституту проблем картоплярства північно-східного регіону України. Інститут було створено з метою покращання процесу навчання молодих фахівців шляхом підвищення науково-методичного рівня викладання провідних дисциплін за фахом до світового; для проведення фундаментальних і прикладних науково-дослідних робіт студентами, магістрами, аспірантами, докторантами і викладачами на сучасних засадах; для ефективного використання в навчальному, науковому і виробничому процесах розробок провідних вчених університету та посилення інтеграційних процесів вищої аграрної освіти з науково-дослідною і науково-конструкторською роботами.

Науково-педагогічна і громадська діяльність професора Миколи Дем'яновича Гончарова відзначена високими урядовими нагородами. Він Лауреат державної премії СРСР в галузі науки і техніки (1974 р.), Заслужений діяч науки і техніки України (1999 р.), Заслужений професор Сумського НАУ (2002 р.) нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора (1957 р., 1973 р.), має чотири урядові медалі (1957 р., 1970 р., 1986 р., 1995 р.), Почесну грамоту Верховної Ради Білоруської РСР (1979 р.) та медалі ВДНГ СРСР (1956 р., 1967 р., 1971 р., 1982 р.) і Диплом І ступеня ВДНГ України (1991 р.).

Светлой памяти Николая Демьяновича Гончарова посвящается

Передрук з видання:
*Гончарівські читання : зб. тез міжнар. наук.-практ.
конф., присвяченої 84-річчю з дня народження доктора
сільськогосподарських наук, професора Гончарова Миколи
Дем'яновича, (28 травня 2013 р.). – Суми : Сумський
національний аграрний університет, 2013. – С. 3-4.*

В 1981 году профессорский коллектив Сумского филиала Харьковского сельскохозяйственного института им. В. В. Докучаева пополнил Николай Демьянович, что было для меня сверх всякого ожидания: директор НИИ картофелеводства и плодоовощеводства Белоруссии, доктор наук, Лауреат государственной премии СССР, кавалер двух орденов Трудового Красного Знамени. И, что особенно – наш земляк, решил возвратиться на родину и посвятить себя подготовке высококвалифицированных специалистов, т.е. передаче огромного научного опыта молодому поколению.

Появление такого крупного ученого с мировым именем поставило передо мной новую задачу: как соединить учебный процесс с научным исследованием. Для последнего в филиале практически ничего не было. После небольших рассуждений стали создавать материально-техническую базу. Под научную лабораторию выделили две комнаты в первом общежитии. На первых порах это было правильное решение, но в дальнейшем я пришел к выводу – это путь в никуда. Необходимо новое решение. Инициативу проявил Николай Демьянович в части строительства небольшой теплицы. Затем неожиданно возникла идея на основе тепличного комплекса создать сумскую областную научно-производственную систему по семеноводству картофеля «Меристема». Задача интересная, но требовала больших средств. Своими силами ее не решить. С глубоким обоснованием о необходимости создания такого подразделения в области обратились к

первому секретарю обкома КПСС И. Г. Гринцову (отцу создания филиала) и получили полнейшую поддержку.

В решении этого вопроса нас прямо сопровождала какая-то фортуна. Нужны были большие средства для проектирования и строительства объекта. Оказалось, на одном курсе в Тимирязевской академии учились с Николаем Демьяновичем председатель нашего облисполкома Д. Я. Козенушев и заместитель министра Союзного Минсельхоза, курирующий аграрные вузы страны В. С. Шевелуха. С письмом руководства области мы направились в Москву. О нашем приезде уже был проинформирован заместитель министра. Нас приняли и с большим пониманием отнеслись к нашей проблеме. Однако одним из препятствий стало отсутствие в министерстве лимитов для проектирования комплекса. Эту проблему без всяких сложностей решил Д. Я. Козенушев за счет средств области. Встал вопрос: где найти проект? При изучении этого вопроса оказалось, что аналогов в стране нет. Пришлось Николаю Демьяновичу посетить несколько научно-исследовательских институтов и, в результате, ему самому удалось разработать технико-экономическое обоснование проекта. В течение одного года объект «Селекционно-семеноводческий комплекс» был построен.

В 1986 году официально была создана научно-производственная система «Меристема». Началась работа по усовершенствованию семеноводства картофеля в Сумской области на основе биотехнологического метода. Уже к 1990 году НПС «Меристема» вышла на проектную мощность производства – 150 тыс. оздоровленных клубней, из которых в шести элитных хозяйствах было выращено 7 тыс. тонн элиты с размножением ее в 36 специализированных предприятиях для проведения научно обоснованного сортообновления картофеля в регионе.

К сожалению, кризис внес свои разрушительные действия, спрос на высококачественный семенной материал картофеля упал и не находил рынка сбыта. Но сейчас область возвращается к производству картофеля на

промышленной основе. Концепцией регионального развития на период до 2015 года предусматривается стабилизация производства на уровне 1 млн. тонн, что даст возможность обеспечивать внутренние продовольственные и кормовые потребности, возродить промышленную переработку картофеля, сформировать товарный фонд продукции для реализации в южные регионы Украины. Поэтому желаю руководству факультета агротехнологий и природопользования возродить святое дело, начатое Николаем Демьяновичем – ученым с мировым именем.

Преклоняюсь перед светлой памятью Николая Демьяновича.

И. Н. Брюховецкий, первый ректор
Сумского национального аграрного
университета, профессор

Де народжуються вчені?

*Передрук з видання:
Савченко, Віктор. Зарниці /
В. Савченко. – Суми : Мрія-1, 2011. – С. 280-281.*

70 років життя. Саме такий великий шлях пройшов завідуючий кафедрою селекції та насінництва Сумського державного аграрного університету, доктор сільськогосподарських наук, професор Микола Дем'янович Гончаров. Напередодні ювілею я зустрівся з ученим - кавалером двох орденів Трудового Червоного Прапора, лауреатом Державної премії.

- Миколо Дем'яновичу, якось прочитав, що більшість поетів виростало в селі. А де, цікаво, виростають вчені?

- Мабуть, і в місті і в селі. Що стосується мене, то я народився в селі. У перші дні війни загинув на фронті батько. У нашій сім'ї, крім мене, було ще троє дітлахів. Виростали в скрутних умовах. Але мама, Марія Харитонівна, зовсім безграмотна людина, робила все для того, щоб її діти вчилися. І ми всі обрали для себе одну професію - агроном. Чому саме її? Тому що неподалік нашого села був Воздвиженський сільськогосподарський технікум. Правда, молодший брат потім став військовим.

- Пригадую, як Ваша старша сестра, Раїса Дем'янівна, яка працювала головою Ямпільського райвиконкому, з гордістю розповідала мені про Вас, казала, що Ви закінчили технікум, як і молодша сестра Клавдія, з відзнакою.

- Дійсно, це так. У мене було велике бажання вступити до Московської сільськогосподарської академії імені Тімірязєва. Але зразу після закінчення технікуму я не встиг вчасно подати туди документи. Тому рік працював у Липоводолинській машинно-тракторній станції, тобто МТС, дільничим агрономом у селі Русанівка. І зізнаюсь: не жалкую. Рік роботи з людьми допоміг мені у навчанні в тій же «Тімірязівці».

- Мабуть, там і до аспірантури вступили?

- Ні. Після закінчення академії мені було надано право вибору місця роботи. У цьому виборі, зізнаюсь, зіграла свою роль романтика. У далекому 55-му році молодь їхала піднімати цілину. Поїхав і я. Там мене призначили головним

агрономом МТС у Кустанайській області Казахстану. Наша станція обслуговувала п'ять колгоспів, які мали понад 200 тисяч гектарів ріллі. Працював на цілині три роки.

- Мій товариш теж працював у Казахстані і дуже гордиться медаллю «За освоєння цілинних та залежних земель». А Вас, Миколо Дем'яновичу, нагородили такою медаллю?

- Нагородили. І не тільки нею. Маю орден Трудового Червоного Прапора та золоту медаль ВДНГ за високі врожаї пшениці.

- А які Ваші сходинки в науку?

-Після роботи на цілині мене прийняли на посаду молодшого наукового співробітника Білоруського науково-дослідного інституту картоплярства. Мені дуже поталанило, що я потрапив, як-то кажуть, під руку відомого селекціонера - Героя Соціалістичної Праці, академіка Петра Івановича Альсміка. Саме він привив мені любов до селекції. Під його керівництвом вивів перший сорт картоплі «Білоруський ранній», захистив кандидатську дисертацію. Потім були такі сходинки: старший науковий співробітник, завідуючий відділом, заступник директора інституту з наукових питань, директор інституту.

- Знайомлячись з Вашою докторською дисертацією, звернув увагу на довідку Міністерства сільського господарства. У ній ідеться про те, що сорти картоплі, які Вам вдалося вивести, займали у колишньому СРСР 573 тис. га посівів. А економічний ефект від їх вирощування складав щорічно 17-19 мільйонів карбованців.

-Дійсно, 30 відсотків від усіх картопляних площ у країні займали сорти нашої селекції, а такі, скажімо, як «Темп», «Лошицький», «Розваристий», «Пригожий-2» та інші користувалися великим попитом. Десять сортів було районовано.

- Як відомо, вже 17 років Ви очолюєте кафедру селекції і насінництва в нашому університеті. Знаю, що крім педагогічної діяльності, займаєтесь і науковою працею. Що вдалося зробити у цьому напрямку?

- Створили науково-виробничу систему «Меристема». Тут ведемо наукові дослідження по екологічній селекції,

технології вирощування та зберігання картоплі. Фахівці нашої кафедри розробили метод створення стійких сортів картоплі в умовах інтенсивної вірусної інфекції. Кафедрою виведено шість сортів картоплі. Один з них - «Молодіжна» - вже районований. Зараз проходить державне сортовипробування сорт «Ластівка». Готуємо до передачі у держсортівипробування «Злагоду», «Ювілейну», «Слобожанську».

Кафедра розробила також концепцію створення при університеті науково-дослідного інституту проблем картоплярства північно-східного регіону України.

- Ну, а зараз, Миколо Дем'яновичу, декілька «земних» питань. Яка Ваша сім'я?

- Дружина, Неля Семенівна, професор, працює на кафедрі, яку я очолюю. Старша дочка Наталія - кандидат біологічних наук. Молодша, Неля, закінчила інститут, але в науку не пішла. Живуть і працюють у Мінську.

- Які якості найбільш цінуєте в людях?

- Працелюбність та порядність.

- А яке Ваше хобі?

- Музика. Граю на гітарі, мандоліні, балалайці. Люблю попрацювати в саду.

**Гончаров М. Д. (1929-2004 рр.) – перший директор
Науково-дослідного інституту проблем
картоплярства Північно-східного регіону України
при Сумському НАУ**

*Передрук з видання:
Історія освіти, науки і техніки в Україні : мат. П'ятої
конференції молодих учених та спеціалістів,
28 травня 2009 р. – К., 2009. – С. 100-101.*

Сумщина, як і весь Північно-східний регіон України, є сприятливим для вирощування картоплі. Але окрім особливих природно-кліматичних умов в області також дуже різноманітний видовий склад шкідників і хвороб. Особливого поширення набула картопляна нематода.

Однією із науково-дослідних установ-оригінаторів сортів, стійких до картопляної нематоди, є Науково-дослідний інститут проблем картоплярства Північно-східного регіону України, що працює у складі Сумського національного аграрного університету. Першим директором даного інституту був д.с.-г.н., професор Микола Дем'янович Гончаров.

Трудова діяльність Миколи Дем'яновича розпочалася в 1949 р. (після закінчення Воздвиженського сільськогосподарського технікуму) з посади дільничного агронома Липоводолинської МТС. А після закінчення в 1955 р. агрономічного факультету Московської сільськогосподарської академії ім. К. А. Тімірязєва він поїхав освоювати цілину. У 1955-1957 рр. працював головним агрономом Забеловської МТС Кустанайської області.

З 1957 р. до 1981 р. М. Д. Гончаров працював у Білоруському науково-дослідному інституті картоплі, плодів і овочів, де пройшов шлях від молодшого наукового співробітника до директора. За цей час він захистив кандидатську (1966 р.) та докторську (1981 р.) дисертації, в яких розробив теоретичні положення селекції високопродуктивних сортів картоплі та збереження їх генетичного потенціалу продуктивності в насінних

поколіннях. З 1976 р. Микола Дем'янович – генеральний директор НВО «Белсемкартофель». З діяльністю цього об'єднання пов'язане значне зростання продуктивності галузі картоплярства в республіці Білорусь. В Білорусі була розроблена схема і організація виробництва еліти картоплі на безвірусній основі, що дало змогу з 1981 р. забезпечити повну потребу республіки в безвірусному елітному матеріалі.

З 1982 р. творчий шлях Миколи Дем'яновича пов'язаний з Сумським національним аграрним університетом, тоді філією Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва. З 1983 р. по 2000 р. він очолював новостворену кафедру селекції і насінництва. За цей період кафедра створила сучасну матеріально-технічну базу для навчальних та наукових цілей. Було введено у навчальний процес підготовки спеціалістів за фахом «агрономія» такі нові курси як сортовий контроль, картоплярство, технологія зберігання і переробки картоплі, селекція і насінництво картоплі.

Під керівництвом Миколи Дем'яновича була широко розгорнута дослідна робота з селекції та насінництва картоплі, стійкої до картопляної нематоди, що набула широкого поширення в Північно-східному регіоні України, зокрема на Сумщині.

У 1988 р. М. Д. Гончаров був одним із засновників Сумської науково-виробничої системи «Меристема», яка була створена на базі Сумської філії Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва. НВС «Меристема» до 1990 р. була державним центром Сумської області з відтворення нових сортів картоплі та виробництва еліти на основі оздоровленого насіннєвого матеріалу. Одночасно вона була навчальною та науково-дослідною базою для студентів і аспірантів.

У 1999 р. на базі НВС «Меристема» при Сумському ДАУ було створено Науково-дослідний інститут проблем картоплярства Північно-східного регіону України, який очолив Микола Дем'янович. НДІПК був створений з метою

покращання процесу навчання молодих фахівців шляхом підвищення науково-методичного рівня викладання провідних дисциплін; проведення фундаментальних і прикладних науково-дослідних робіт студентами, магістрами, аспірантами і викладачами; ефективного використання в навчальному, науковому і виробничому процесах розробок провідних вчених університету; посилення інтеграційних процесів вищої аграрної освіти з науково-дослідною і науково-конструкторською роботою.

За період з 1982 р. по 2004 р. колективом НДІПК під керівництвом М. Д. Гончарова виведено 10 нових столових сортів картоплі, придатних до промислової переробки на харчові продукти. За участі Миколи Дем'яновича виконані такі фундаментальні розробки із селекції та насінництва картоплі як теоретичні основи створення інтенсивних скоростиглих сортів з комплексом господарськоцінних ознак і властивостей, зокрема стійкість до карантинного шкідника картопляної цистоутворюючої нематоди; теоретичні положення селекції столових сортів одночасно придатних до промислової переробки на картоплепродукти; основи збереження генетичного потенціалу продуктивності картоплі в насіннєвих поколіннях.

Наукову діяльність Микола Дем'янович успішно поєднував з педагогічною роботою. Його учні успішно працюють в Біларусі і на Сумщині. Під його керівництвом захищено 30 кандидатських і докторських дисертацій. Микола Дем'янович – автор більш як 170 наукових праць. Він мав 15 авторських свідоцтв та патентів на сорти та винаходи. Науково-педагогічна і громадська діяльність М. Д. Гончарова відзначена високими нагородами. Він – Лауреат Державної премії СРСР у галузі науки і техніки (1974 р.), Заслужений діяч науки і техніки України (1999 р.). За успіхи в селекційній роботі нагороджений чотирма золотими та двома срібними медалями ВДНГ СРСР та ВННГ України.

Комликова Г. І., здобувач ДНСГБ НААН

Гончарову М. Д. як визнаному науковцю, вчителю та людині великого серця

З іменем професора М. Д. Гончарова пов'язана нова сторінка в розбудові науково-дослідної роботи Сумського НАУ – селекція нових сортів картоплі та організація їх насінництва на безвірусній основі, яка і сьогодні є візитною карткою цього чудового навчального закладу. Вивчивши можливості Сумської області і розуміючи проблеми, з якими можуть зіштовхнутися сільськогосподарські виробники, Микола Дем'янович визначив пріоритетний напрямок в селекції картоплі – створення нематодостійких сортів з високими смаковими якістьми та комплексом цінних господарсько-цінних ознак. І на той час, і сьогодні даний напрямок є актуальним і важливим для картоплярів не лише регіону, але й України. На цьому напрямку наукової роботи професору Гончарову М. Д. вдалося створити наукову школу молодих перспективних вчених, до якої і я маю честь належати.

З Миколою Дем'яновичем, я вперше познайомився, навчаючись на 4 курсі агрономічного факультету, де він вів лекційний курс та лабораторно-практичні заняття з дисципліни «Селекція та насінництво». Уже на той час мене як студента вразили ввічливість, обізнаність, ерудованість, глибокі знання професора Гончарова М. Д. і одночасно доступність та простота надання знань з дисципліни та іншого інформаційного матеріалу.

Працюючи та навчаючись в аспірантурі під керівництвом М. Д. Гончарова після закінчення навчального закладу, мене завжди захоплювали окремі риси характеру цієї людини: по-перше, висока ерудованість, яка дозволяла формувати нові актуальні та перспективні напрямки в науковій роботі; по-друге, уміння концентрувати як власні зусилля, так і зусилля всього колективу для досягнення певних поставлених завдань; по-третє, висока інтелігентність та ввічливість, що було об'єднуючим

фактором та прикладом для майбутніх педагогів і управлінців.

М. Д. Гончаров все своє життя був відкритою та щирою людиною, він по-батьківськи оберігав та направляв своїх учнів, як у службових відносинах, так і при вирішенні особистих питань.

Я щиро вдячний Миколі Дем'яновичу за постійну підтримку на різних етапах мого життя, участь у формуванні моєї особистості та за все те добро, що встигла зробити ця Людина для інших людей.

З великою повагою та шаною,
В. М. Кабанець, директор Інституту сільського господарства Північного Сходу НААН України.

Спогад про Вчителя

Гончаров Микола Дем'янович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри, селекціонер картоплі і просто Людина...

Я познайомився з Миколою Дем'яновичем у далекому 1984 році під час навчання в Сумському філіалі Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва на спеціальності «Агрономія». Микола Дем'янович на той час був завідувачем кафедри селекції і насінництва, завжди цікавився моїми справами і допомагав цінними порадами, підтримував і піклувався про мене. Професор був науковим керівником моєї дипломної роботи.

Після закінчення у 1990 році Сумського сільськогосподарського інституту я працював агрономом-насінневодом у колгоспі «Зоря комунізму» С.-Будського району. У господарстві вирощували елітну насіннєву картоплю, і допомога Миколи Дем'яновича, його знання та великий практичний досвід дали мені змогу стати справжнім агрономом. Щиро вдячний наставнику за наданий життєвий досвід.

Микола Дем'янович своєю обдарованістю, талантом, власним прикладом показував як потрібно працювати, бути чесним, справедливим, вміти досягати своєї мети і робив він це щиро, від усієї душі. Мій наставник завжди мав педагогічні та виробничі ідеї, наукові задуми, які втілював у життя.

Високий професіоналізм професора Гончарова Миколи Дем'яновича цінили фахівці виробництва, бо за своїми плечима він мав великий практичний досвід, який поєднав з наукою і ділився ним з виробничниками. Багато випускників-дипломників Миколи Дем'яновича, які нині працюють у господарствах різної форми власності та господарювання, організаціях, установах та навчальних закладах згадують професора лише теплими словами.

Микола Дем'янович мав досить тонке почуття гумору, любив пожартувати, посміятися без злорадства, без

приниження. Він був чудовою компанійською людиною. Тому не запам'ятати Миколу Дем'яновича було неможливо. З цього приводу є народна мудрість: «Судіть людину не по тому, що говорять про неї інші, а по тому, що говорить про інших вона». Це найкоротша і досить влучна характеристика життєвої позиції професора.

Микола Дем'янович любив землю, тримав земельну ділянку і з натхненням працював на ній.

Я пишаюся тим, що доля звела мене з мудрою та великою Людиною, яка навчила мене жити та працювати, бути наполегливим, любити свою справу і бути корисним людям. Я гордий з того, що можу називати Гончарова Миколу Дем'яновича своїм вчителем та наставником.

М. М. Сахошко, директор Сумського обласного державного центру експертизи сортів рослин, учень та дипломник професора.

Фотомиті життя

У родинному колі

З батьком Дем'яном Микитовичем
1939 р.

Мати Марія Харитонівна з дітьми: (зліва направо) Ананієм,
Миколою, Раїсою, Клавдією
1948 р.

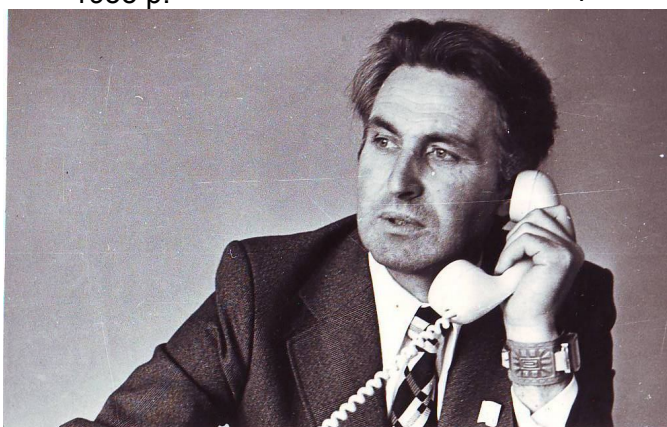
Микола Гончаров – випускник Воздвиженського
сільськогосподарського технікуму
1949 р.

М. Д. Гончаров – випускник
Тимірязєвської
сільськогосподарської
академії
1955 р.

Микола Дем'янович –
головний агроном
Забеловської МТС
Кустанайської області.
1957 р.

Директор Білоруського НДІ картоплярства і
плодоовочівництва (1976-1981 рр.)

Микола Дем'янович (другий зліва) – генеральний директор
НВО «Белсемкартофель» (1976-1981 рр.)
1978 р.

На дослідному полі СНАУ: (зліва направо) професор
М. Д. Гончаров, професор І. М. Брюховецький, доцент
С. М. Галінський, зав. лабораторії селекції і насінництва
В. М. Кабанець
1992 р.

Наукова школа

Наукова робота і створення наукової школи Гончарова М. Д. тісно пов'язані з історією кафедри селекції і насінництва.

Кафедра створена в 1982 році. Засновником і першим завідувачем кафедри Сумського національного аграрного університету, тоді Сумського філіалу Харківського СГІ ім. В. В. Докучаєва, був доктор с.-г. наук, професор, Лауреат Державної премії СРСР в галузі науки і техніки (1974), Заслужений діяч науки і техніки України (1999), Заслужений професор Сумського НАУ (2002) Микола Дем'янович Гончаров (1929-2004).

До складу кафедри увійшло 8 співробітників, в т.ч. 6 викладачів – професор Гончаров Микола Дем'янович і 5 доцентів – Бельський Олексій Іванович, Полковніков Григорій Олександрович, Рудь Віктор Дмитрович, Коломацький Анатолій Васильович, Кожушко Неллі Семенівна та два старших лаборанта Лопатка Олена Петрівна і Томас Наталія Миколаївна.

Пізніше кафедра поповнилася молодими викладачами: Кабанець Віктор Михайлович, Бердін Сергій Іванович, Дубовик Володимир Іванович, Мартиненко Михайло Іванович, Радчук Олександр Миколайович, Оничко Віктор Іванович, Оничко Тетяна Олександрівна.

Перші кроки завідування М. Д. Гончаров почав з організації і створення матеріально-технічної бази для забезпечення навчального і наукового процесів. Вперше на Україні було введено в навчальний процес такі нові дисципліни як «Картоплярство» і «Сортовий контроль».

Під керівництвом Миколи Дем'яновича Гончарова була широко розгорнута науково-дослідна робота з селекції і насінництва картоплі в умовах Північного Сходу України. Для цього в 1986 році був спеціально збудований навчально-науковий лабораторний комплекс.

У цьому ж році на базі Сумського СГІ була організована Науково-виробнича система (НВС) «Меристема», яка стала державним центром Сумської області по виведенню нових сортів картоплі і виробництва їх оздоровленого насінневого матеріалу.

Цим було вирішено проблему насінництва картоплі в Сумській області. Господарства регіону щорічно отримували 8-10 тисяч тонн елітної картоплі.

Багатовекторність діяльності НВС «Меристема» була ще і у використанні її як навчальної бази для студентів, як полігону для проведення науково-дослідної роботи студентами, магістрами, аспірантами та викладачами.

НВС «Меристема» в 1999 році стала основою для створення науково-дослідного інституту картоплярства Північно-східного регіону України у складі СНАУ, в подальшому ІПК СНАУ, засновником і першим директором якого також був професор Микола Дем'янович Гончаров.

З 1999 року кафедру, а з 2005 року ІПК СНАУ очолює доктор с.-г. наук, професор Кожушко Н. С.

Практичним результатом майже 30-ти річної науково-дослідної роботи професорів М. Д. Гончарова і Н. С. Кожушко є створення понад 20 нових сортів картоплі, адаптованих до умов Північно-східного регіону. Дев'ять сортів селекції СНАУ – Молодіжна (1996), Ластівка (2002),

Ювіляр 60-70 (2004), Аграрна і Фермерська (2006); Селянська, Слобожанка, Плюшка (2010), Псельська (2011) занесено до Державного Реєстру сортів рослин України; інші сорти – перспективні: Університетська, Аспірантська, Студентська, Сумчанка, Смуглянка, Сумська рожева, Злагода, Добрянка, Світлична тощо.

Фундаментальні розробки Інституту проблем картоплярства Північно-східного регіону України в складі СНАУ:

- наукове обґрунтування селекції інтенсивних ранньостиглих сортів картоплі з комплексом господарсько-цінних ознак, збереження генетичного потенціалу продуктивності нових сортів при їх репродукуванні (М. Д. Гончаров);
- теоретичні положення селекції інтенсивних нематодостійких сортів придатних до механізованого виробництва та промислової переробки на харчові продукти (М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко);
- методичні аспекти інтенсифікації селекційного процесу картоплі з використанням математичного моделювання показників якості та підбору на цій основі компонентів гібридизації (Н. С. Кожушко).

Основним напрямком науково-навчальної діяльності інституту є підготовка висококваліфікованих фахівців-картоплярів з науковою і виробничою спеціалізацією. Продовжується селекційний процес з метою відтворення нових пластичних сортів картоплі, придатних для вирощування не тільки в умовах північно-східного регіону на бозарі, але й при зрошенні.

Цей інститут – єдиний заклад в Україні, який створює сорти картоплі, придатні до промислової переробки на харчові продукти. І це має особливе значення для відродження вітчизняного виробництва картоплепродуктів. У напрямку насінництва в інституті розробляються заходи щодо максимального збереження продуктивності насіння та забезпечення високоякісним посадковим матеріалом картоплі виробників різних форм власності, особливо приватного сектору.

Наукова діяльність професорів М. Д. Гончарова і Н. С. Кожушко успішно поєднувалася з педагогічною роботою. Вони створили сучасну школу селекціонерів і насіннезнавців, підготували 30 кандидатів і докторів наук. Їх учні з успіхом працюють в Білорусі і на Сумщині держслужбовцями, науковцями, викладачами, керівниками наукових установ і господарств: Колядко Іван Іванович – заступник генерального директора з інноваційної роботи та впровадження РУП «НПЦ НАН Білорусі по картоплярству і плодоовочівництву», Шахов Володимир Ілліч – колишній перший заступник начальника Головного управління АПР Сумоблдержадміністрації; Кабанець Віктор Михайлович – директор Інституту сільського господарства Північного Сходу НААН; Сахошко Микола Миколайович – начальник Сумоблдержекспертцентру сортів рослин; Мартиненко Михайло Іванович – заступник директора Північного регіонального управління з рослинництва ПАТ «Райз-Максимко»; Сахненко Василь Олександрович – заступник керівника ДАК «Хліб України»; Ткаченко Олександр Миколайович – директор Сумського регіонального відділення ТОВ «Хімагросервіс»; Оничко Віктор Іванович – кандидат с.-г. наук, нині завідувач кафедри селекції і насінництва СНАУ; Бердін Сергій Іванович – кандидат с.-г. наук, доцент СНАУ; Дубовик Володимир Іванович – кандидат с.-г. наук, доцент СНАУ; Войтенко Олександр Григорович – завідувач проблемної лабораторії картоплярства і овочівництва ННБК СНАУ та Кришталь Валентина Іванівна – науковий співробітник цієї лабораторії.

ПОСТАНОВЛЕНИЕМ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КПСС
И СОВЕТА МИНИСТРОВ СОЮЗА ССР

от 5 ноября 1974 года

ПРИСУЖДЕНА

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПРЕМИЯ СССР

АЛЬСМИКУ Петру Ивановичу, ДОРОЖКИНУ Николаю Афанасьевичу, академикам Академии наук Белорусской ССР, заведующим лабораториями Белорусского научно-исследовательского института картофелеводства и плодоовощеводства, руководителями работ, ГОНЧАРОВУ Николаю Демьяновичу, кандидату сельскохозяйственных наук, заведующему отделом, АДАМОВУ Иосифу Ивановичу, кандидату сельскохозяйственных наук, заведующему лабораторией, ПАНТЮХИНОЙ Ларисе Арсеньевне, ПУЗАНКОВУ Олегу Петровичу, СЕМЕНОВОЙ Прише Андреевне, РЕМНЕВОЙ Зое Ивановне, КУПЧИНОЙ Серафиме Николаевне, кандидатам сельскохозяйственных наук, старшим научным сотрудникам, ШИШИЛЬКЕВИЧУ Михаилу Александровичу, исполняющему обязанности старшего научного сотрудника, ДЕМЦКО Янине Давыдовне, младшему научному сотруднику, работникам того же института, АМБРОСОВУ Антону Лаврентьевичу, члену-корреспонденту Академии наук Белорусской ССР, заведующему лабораторией Белорусского научно-исследовательского института защиты растений, — за выведение, размножение и внедрение в производство высокопродуктивных сортов картофеля.

Данный диплом выдан

ГОНЧАРОВУ
Николаю Демьяновичу

Председатель Комитета
по Ленинским и Государственным
премиям СССР
в области науки и техники
при Совете Министров СССР
М. Келдыш
(М. КЕЛДЫШ)

№ 03442

Ученый секретарь Комитета
по Ленинским и Государственным
премиям СССР
в области науки и техники
при Совете Министров СССР

Н. Аржанников
(Н. АРЖАНИКОВ)

МОСКВА

У Р Я Д О В А

СУМИ

ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ГОНЧАРОВУ

ШАНОВНИЙ МИКОЛО ДЕМ'ЯНОВИЧУ!

ВІД ІМЕНІ КОЛЕГІЇ МІНІСТЕРСТВА АГРОПРОМИСЛОВОГО
КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ ЩИРО СЕРДЕЧНО ВІТАЄМО ВАС З
ПРИСВОЄННЯМ ПОЧЕСНОГО ЗВАННЯ «ЗАСЛУЖЕНИЙ ДІЯЧ
НАУКИ І ТЕХНІКИ УКРАЇНИ»

ЗИЧИМО МІЦНОГО ЗДОРОВ'Я, ДОБРА, ЩАСТЯ, МИРУ,
ЗЛАГОДИ, ТВОРЧОЇ НАСНАГИ, ПОДАЛЬШОЇ РОБОТИ НА БЛАГО
НАШОЇ НЕЗАЛЕЖНОЇ БАТЬКІВЩИНИ!

З ГЛИБОКОЮ ПОВАГОЮ
ПЕРШИЙ ЗАСТУПНИК
МІНІСТРА АГРОПРОМИСЛОВОГО
КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Ю.Я.ЛУЗАН

м.Київ
вул.Хрещатик, 24
Мінагропром України
Жовтень 1999 року
№ 37-18-1-13/10219

Перший заступник
міністра агропромислового
комплексу України

Ю.Я.Лузан

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Сумський національний аграрний університет

НАКАЗ

“ 15 ” 03 2005 року

№ 44-К

Про присвоєння кафедрі ім'я професора

З метою відзначення вкладу Заслуженого діяча науки і техніки України, Лауреата державної премії СРСР в галузі науки і техніки, доктора сільськогосподарських наук, професора Гончарова М.Д. в аграрну науку, у відповідності до рішення Вченої ради університету від 25 жовтня 2004 року, протокол № 3

НАКАЗУЮ:

Присвоїти кафедрі селекції та насінництва ім'я професора М.Д. Гончарова .

В.о. ректора

В.П. Яременко

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

ДИПЛОМ

ТРЕТЬОГО СТУПЕНЯ

ГОЛОВНИЙ КОМІТЕТ ВИСТАВКИ ДОСЯГНЕНЬ
НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНСЬКОЇ РСР

НАГОРОДЖУЄ

ЦИМ ДИПЛОМОМ
УЧАСНИКА ВИСТАВКИ 19 91 РОКУ

СУМЬСЬКУ ВИРОБНИЧУ СИСТЕМУ ПО НАСІННИЦТВУ
КАРТОПЛІ "МЕРИСТЕМА", м.СУМИ
СУМЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**ЗА УСПІХИ
В ЕКОНОМІЧНОМУ І СОЦІАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ
УКРАЇНСЬКОЇ РСР**

*Головний комітет Виставки досягнень
народного господарства Української РСР*

*Постанова Головного комітету
Виставки
від 6.09.91 р. № 14/н м. Київ*

**Дисертації, виконані під науковим керівництвом
професора М. Д. Гончарова**

1. Стельмашок Е. А. Влияние экологических условий и удобрений на урожай картофеля и овощных культур : дис. ... канд. с.-х. наук : 06.01.09 / Стельмашок Евгений Алексеевич. – Жодино, 1972. – 110 с.

2. Яценко Н. П. Изучение условий и приемов выращивания семенного картофеля, способствующих сохранению его от повторного заражения вирусами : дис. ... канд. с.-х. наук : 06.01.05 / Яценко Нина Петровна. – Самохваловичи, 1978. – 115 с.

3. Шумилина И. С. Влияние величины посадочного клубня и густоты посадки на продуктивные качества семенного картофеля, оздоровленного от вирусных болезней в условиях западной зоны БССР : дис. ... канд. с.-х. наук : 06.01.05 / Шумилина Ирина Сергеевна. – Самохваловичи, 1979. – 142 с.

4. Кравченко И. В. Исследование технологических качеств картофеля при селекции сортов, пригодных для промышленной переработки : дис. ... канд. с.-х. наук : 06.01.05 / Кравченко Игорь Всеволодович. – Самохваловичи, 1980. – 140 с.

5. Колядко И. И. Создание исходного материала для селекции скороспелых сортов картофеля интенсивного типа : дис. ... канд. с.-х. наук : 06.01.05 / Колядко Иван Иванович. – Самохваловичи, 1981. – 144 с.

6. Незаконова Л. В. Создание исходного материала для селекции высококачественных сортов картофеля с использованием экологически отдаленных форм : дис. ... канд. с.-х. наук : 06.01.05 / Незаконова Людмила Васильевна. – Самохваловичи, 1984. – 182 с.

7. Пахоменков Г. Т. Влияние сорта и интенсивных условий выращивания на урожайность и семенные качества картофеля : дис. ... канд. с.-х. наук : 06.01.05 / Пахоменков Григорий Тимофеевич. – Самохваловичи, 1984. – 130 с.
8. Зуйков А. Е. Подбор исходного материала и оценка гибридных комбинаций для селекции картофеля на пригодность к промышленной переработке на пищевые полуфабрикаты : дис. ... канд. с.-х. наук : 06.01.05 / Зуйков Андрей Евгеньевич. – Самохваловичи, 1988. – 110 с.
9. Павлович С. И. Создание исходного материала для селекции сортов картофеля, пригодных к возделыванию в интенсивных условиях : дис. ... канд. с.-х. наук : 06.01.05 / Павлович Сергей Иванович. – Самохваловичи, 1988. – 139 с.
10. Ворошин Г. Л. Пути повышения продуктивности и качества семенного картофеля : дис. ... канд. с.-х. наук : 06.01.05 / Ворошин Георгий Леонидович. – Харьков, 1992. – 118 с.
11. Кабанец В. М. Создание исходного материала для селекции интенсивных сортов картофеля, не накапливающих нитраты : дис. ... канд. с.-х. наук : 06.01.05 / Кабанец Виктор Михайлович. – Харьков, 1993. – 112 с.
12. Адіб Абу Обайд. Влияние рационального семеноводства на урожай и качество картофеля : дис. ... канд. с.-х. наук : 06.01.05 / Адіб Абу Обайд. – Харьков, 2000. – 138 с.
13. Подгаєцький А. А. Фенотиповий прояв основних господарсько-цінних ознак у багатовидних гібридів картоплі та їх потомства : дис. ... канд. с.-х. наук : 06.01.05 / Подгаєцький Анатолій Анатолійович. – К., 2004. – 193 с.

**Хронологічний показчик праць професора
М. Д. Гончарова**

1964

1. Селекція картофеля на скороспелість / Н. Д. Гончаров // Картофель и овощи. – 1964. – № 5. – С. 14-15.

1965

2. Выращивание сеянцев при селекции картофеля на скороспелость / Н. Д. Гончаров // Картофель и овощи. – 1965. – № 4. – С. 24.

3. Методика селекции скороспелого картофеля в условиях Белоруссии / Н. Д. Гончаров // Селекция и семеноводство полевых культур. – Минск : Ураджай, 1965. – С. 311-319.

4. Новые сорта картофеля / П. И. Альсмик, И. А. Семенова, Н. Д. Гончаров. – Минск : МСХ БССР, 1966. – 6 с.

1966

5. К методике определения степени скороспелости сеянцев картофеля на раннем этапе селекции / Н. Д. Гончаров // Доклады конф. молодых ученых и аспирантов по плодоводству, овощеводству и картофелеводству, (21-25 марта 1966 г.). – Самохваловичи, 1966. – С. 73-75.

6. Наследование крахмалистости при селекции картофеля на скороспелость / Н. Д. Гончаров // Картофель и овощи. – 1966. – № 12. – С. 73-75.

7. Отбор раннеспелых форм в первом селекционном питомнике картофеля / Н. Д. Гончаров // Картофель. – Минск : Ураджай, 1966. – С. 29-37.

1968

8. Методика определения скороспелости сеянцев картофеля на раннем этапе селекции / Н. Д. Гончаров //

Сборник работ молодых ученых / БНИИКПО. – Минск, 1968. – С. 167-170.

9. Описание сортов картофеля / Н. Д. Гончаров. – Минск : МСХ БССР, БелНИИКПО, 1968. – 13 с.

1969

10. Влияние сроков уборки на хозяйственно-биологические особенности скороспелого картофеля / Н. Д. Гончаров // Картофелеводство: селекция и иммунитет. – Минск : Ураджай, 1969. – С. 130-135.

11. Новые перспективные сорта картофеля / Н. Д. Гончаров, Л. О. Пантюхина // Информационный лист НТИ по сельскому хозяйству / МСХ БССР. – Минск, 1960. – № 8. – С. 13-14.

1970

12. Белорусский ранний / Н. А. Дорожкин, Н. Д. Гончаров // Картофель и овощи – 1970. – № 4. – С. 23.

13. Технология возделывания картофеля : рекомендации МСХ БССР, БНИИКПО / сост. : Н. Д. Гончаров. – Минск : Ураджай. – 1970. – 68 с.

1971

14. Новые высококачественные сорта картофеля в БССР / Н. А. Дорожкин, Н. Д. Гончаров ; ВДНХ СССР. – М. : Колос, 1971. – 6 с.

1972

15. Биологические особенности картофеля / Н. Д. Гончаров // Картофель. – Минск : Ураджай, 1972. – С. 5-14.

16. Для стола: выращивание столовых сортов картофеля / Н. Д. Гончаров // Сельское хозяйство Белоруссии. – 1972. – № 3. – С.20.

17. Селекция картофеля и скороспелость / Н. Д. Гончаров // Картофель. – Минск : Ураджай, 1972. – С. 22-23.

1974

18. Селекция картофеля на повышенное содержание крахмала и белка / Н. Д. Гончаров // Картофель: селекция и семеноводство. – Бонин [ПНР], 1974. – С. 74.

1976

19. Белкартофельобъединение / Н. Д. Гончаров, О. П. Пузанков // Картофель и овощи. – 1976. – № 7. – С. 15-16.

20. Испытание сортов картофеля в интенсивных условиях / Н. Д. Гончаров, А. А. Войтковская, Л. П. Дробенкова // Картофель и овощи. – 1976. – № 11. – С. 11-12.

21. Итоги научных исследований по картофелю в БССР / Н. Д. Гончаров // Научные труды НИИКХ. – М., 1976. – Вып. 27. – С. 9-17.

22. Клубни для стола и переработки / П. И. Альсмик, З. А. Дмитриева, И. И. Адамов, Н. Д. Гончаров // Сельское хозяйство Белоруссии. – 1976. – № 10. – С. 10-11.

23. Некоторые особенности биологии урожайности картофеля / Н. Д. Гончаров // Картофелеводство. – Минск : Ураджай, 1976. – Вып. 3. – С. 3-10.

24. Новые сорта картофеля / П. И. Альсмик, Н. Д. Гончаров // Опыт картофелеводов Белоруссии. – К., 1976. – С. 21-28.

25. Оценка исходного материала картофеля при селекции интенсивного типа сортов / Н. Д. Гончаров // Картофелеводство и плодоводство. – Минск : Ураджай, 1976. – Вып. 1. – С. 3-7.

26. Селекция высокопродуктивных скороспелых сортов картофеля / Н. Д. Гончаров // Доклады III съезда Белорусского об-ва генетиков и селекционеров. – Минск : Ураджай, 1976. – С. 46-47.

1977

27. Вклад селекционеров Белоруссии / Н. Д. Гончаров // Сельское хозяйство Белоруссии. – 1977. – № 4. – С. 18-19.

28. Значение картофеля и особенности его биологии / Н. Д. Гончаров // Справочник картофелевода. – Минск : Ураджай, 1977. – С. 5-8.

29. Картофель в Японии / Н. Д. Гончаров, Б. А. Писарев // Картофель и овощи. – 1977. – № 8. – С. 47-48.

30. Особенности селекции картофеля на урожайность / Н. Д. Гончаров // Картофель и овощи. – 1977. – № 1. – С. 11-12.

31. Оценка сортов и сеянцев картофеля на пригодность их для производства картофельного пюре / П. И. Альсмик, Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, И. В. Кравченко // Картофелеводство и плодовоовощеводство. – Минск : Ураджай, 1977. – Вып. 2. – С. 3-7.

32. Успехи и задачи в селекции и семеноводстве картофеля в Белорусской ССР / И. И. Адамов, Н. Д. Гончаров // Селекция и семеноводство. – 1977. – № 5. – С. 45-47.

1978

33. Вирусные болезни картофеля и борьба с ними в Японии / Н. Д. Гончаров, Б. А. Писарев, Е. П. Киселев, И. И. Немченко // Сельское хозяйство за рубежом. – 1978. – № 8. – С. 31-32.

34. Как сохранить картофель / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Сельское хозяйство Белоруссии. – 1978. – № 11. – С. 10-12.

35. Оценка селекционного материала на устойчивость к механическим повреждениям в интенсивных условиях выращивания / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Картофелеводство и плодовоовощеводство. – Минск : Ураджай, 1978. – Вып. 3. – С. 9-11.

36. Получение клубней картофеля из обрезков стеблей : (реферат) / Б. А. Писарев, Е. П. Киселев, Н. Д. Гончаров // Сельское хозяйство за рубежом. – 1978. – № 11. – С. 23.

37. Селекция картофеля в Японии / Б. А. Писарев, Е. П. Киселев, Н. Д. Гончаров // Сельское хозяйство за рубежом. – 1978. – № 3. – С. 18-21.

38. Экономические аспекты развития картофелеводства / Н. Д. Гончаров, Н. А. Дорожкин, В. В. Валуев // Весці АН БССР. Сер. с.-г. навук. – 1978. – № 3. – С. 35-41.

1979

39. Где картофель теряет вкус / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Известия. – 1979. – 12 окт.

40. Интенсификация – основа увеличения производства картофеля / Н. Д. Гончаров, И. В. Синельников // Картофелеводство и плодовоовощеводство. – Минск : Ураджай, 1979. – Вып. 3. – С. 3-8.

41. Оздоровление и размножение здорового исходного материала картофеля / Н. Д. Гончаров, О. П. Пузанков, А. К. Гришанович, В. Г. Борисенок // Весці АН БССР. Сер. біол. навук. – 1979. – № 6. – С. 52-55.

42. Особенности селекции картофеля по признаку интенсивности / Н. Д. Гончаров, И. И. Колядко // Картофелеводство. – Минск : Ураджай, 1979. – Вып. 4. – С. 3-6.

43. Оценка селекционного материала картофеля на устойчивость к механическим повреждениям / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Картофелеводство и плодовоовощеводство. – Минск : Ураджай, 1979. – С. 9-11.

44. Роль НПО «Белсемкартофель» во внедрении и распространении новых сортов картофеля / Н. Д. Гончаров // Научно-технический семинар «Организация изобретательской и патентно-лицензионной работы в Белорусской ССР в десятой пятилетке», (27-31.08.1979). – М., 1979. – С. 18-19.

45. Семеноводство картофеля в Японии / Б. А. Писарев, Е. П. Киселев, Н. Д. Гончаров, И. И. Немченко // Сельское хозяйство за рубежом. – 1979. – № 2. – С. 21-23.

46. Травмируемость и лежкость клубней при механизированной уборке картофеля / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Картофелеводство и плодовоовощеводство. – Минск : Ураджай, 1979. – Вып. 4. – С. 41-48.

47. Химико-технологическая оценка селекционного материала картофеля / Н. Д. Гончаров, И. В. Кравченко, И. И. Колядко // Картофелеводство и плодовоовощеводство. – Минск : Ураджай, 1979. – Вып. 4. – С. 3-8.

1980

48. К оценке пригодности сортов и сеянцев картофеля для промышленной переработки / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Научные труды НИИКХ. – М., 1980. – Вып. 37. – С. 58-64.

49. Научно-производственный комплекс по селекции и семеноводству картофеля : метод. указания / Н. Д. Гончаров. – Минск : Ураджай, 1980. – 19 с.

50. Оценка гибридных комбинаций картофеля методом дисперсионного анализа : метод. указания / Н. Д. Гончаров, И. И. Колядко. – Минск : Ураджай, 1980. – 12 с.

51. Потенциал картофельного поля / Н. Д. Гончаров // Коммунист Белоруссии. – 1980. – № 6. – 10-16 с.

52. Пригожий 2 – новый нематодоустойчивый сорт картофеля / Н. Д. Гончаров, И. И. Колядко // Информационный лист БелНИИНТИиТЭИ. – 1980. – № 113. – 3 с.

53. Производство картофеля в странах мира / Н. Д. Гончаров // Обзорная инф. БелНИИНТИиТЭИ. – 1980. – 36 с.

54. Технологическая оценка селекционного материала картофеля на пригодность к промышленной переработке для пищевых полуфабрикатов : методические указания / Мин-во сельского хозяйства БССР, Белорусский научно-исследовательский ин-т картофелеводства и плодовоовощеводства ; [сост. : Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, И. В. Кравченко]. – Минск : Ураджай, 1980. – 27 с.

55. Технология возделывания картофеля : рекомендации МСХ БССР, БНИИК / сост. : П. И. Альсмик, Н. Д. Гончаров. – Минск, 1980. – 37 с.

1981

56. Важнейшие агротехнические приемы повышения урожаев основных сельскохозяйственных культур / Н. Д. Гончаров // Системы ведения сельского хозяйства Белоруссии. – Минск : Ураджай, 1981. – С. 113-155.

57. Влияние доз минеральных удобрений и условий хранения на качество продуктов питания / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, И. В. Кравченко // Консервная и овощесушильная промышленность. – М., 1981. – № 4. – С. 27-28.

58. Использование опыта БелНИИКПО по селекции картофеля в условиях Сибири / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, Л. А. Маханько ; НТБ Сиб. отделения ВАСХНИЛ. – Новосибирск, 1981. – Вып. 6/7. – С. 128-132.

59. Научно-производственное объединение «Белсемкартофель» / Н. Д. Гончаров, С. Н. Попов. – М. : МСХ СССР, 1981. – 4 с.

60. Рекомендации по выращиванию высококачественного безвирусного семенного картофеля : рекомендации МСХ БССР, БНИИК / сост. : Н. Д. Гончаров, И. И. Адамов. – Минск, 1981. – 15 с.

61. Семеноводство картофеля в научно-производственном объединении / Н. Д. Гончаров, С. Н. Попов. – Минск : Ураджай. – 64 с.

1982

62. От науки к производству / Н. Д. Гончаров, В. И. Семенов // Защита растений. – 1982. – № 8. – С. 12.

1983

63. Активность водородных ионов на поверхности клубней картофеля как защита от микроорганизмов / Н. Д. Гончаров, А. С. Вечер, Н. С. Кожушко, А. А. Будкевич // Весці АН БССР. Сер. біял. навук. – 1983. – № 2. – С. 108-111.

64. Послеуборочная обработка клубней / Н. Д. Гончаров, А. С. Вечер, Н. С. Кожушко, А. А. Будкевич // Картофель и овощи. – 1983. – № 8. – С. 12.

65. Производство картофеля в странах мира / Н. Д. Гончаров, В. В. Валуев, Н. С. Кожушко. – Минск : Наука и техника, 1983. – 238 с.

66. Технологическая оценка новых сортов картофеля и способы их хранения / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Хранение плодоовощной продукции : науч. труды ВАСХНИЛ. – М., 1983. – С. 43-51.

1984

67. Влияние густоты насаждений и размера посадочного клубня на параметры куста картофеля и его урожай / Н. Д. Гончаров, А. А. Богушевич // Научно-производственная конф. «Интенсификация картофелеводства и кормопроизводства – основа выполнения продовольственной программы». – Ровно, 1984. – С. 179.

1985

68. Агротехнические приемы повышения качества с.-х. продукции в условиях северо-восточной Украины / Н. Д. Гончаров, Г. Г. Данилов, Н. С. Кожушко. – Харьков : ХСХИ, 1985. – 83 с.

69. Технологическая оценка нового сорта картофеля «Зарево» / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, И. В. Кравченко // Научно-практическая конф. «Пути повышения эффективности производства и качества с.-х. продукции». – Сумы, 1985. – С. 89.

1986

70. Использование корреляционной зависимости в селекции картофеля на продуктивность / Н. Д. Гончаров // V съезд генетиков и селекционеров Украины. – К. : Наукова думка, 1986. – Ч. 3. – С. 155-156.

71. Хозяйственно-биологическое обоснование широкорядных посадок картофеля / Н. Д. Гончаров,

А. А. Богушевич, Н. С. Кожушко // «Пути ускорения НТП в АПК Сумской области и социального развития села» : доклады обл. науч.-практ. конф. – Сумы, 1986. – С. 86.

1987

72. Применение методов биотехнологии для селекции, оздоровления и размножения картофеля / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, В. Д. Рудь. – Харьков : ХСХИ, 1987. – 65 с.

73. Хранение и подготовка клубней к посадке / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Возделывание картофеля по индустриальной технологии. – Сумы, 1987. – С. 37-47.

1988

74. Картофель / Н. Д. Гончаров // Научно-обоснованная система земледелия Сумской области / Госагропром УССР. – Сумы : Сумское НПО «Элита», 1988. – С. 38-40, 176-179, 199-201, 241-245.

75. Сумская НПС по семеноводству картофеля «Меристема» / Н. Д. Гончаров, И. Н. Брюховецкий. – Сумы, 1988. – 47 с.

1989

76. Использование генетического потенциала сортов картофеля для интенсификации производства / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Интенсификация с.-х. производства в условиях радикальной экономической реформы : докл. Всесоюз. науч.-практ. конф. – Сумы, 1989. – С. 218.

77. Совершенствование системы ведения отрасли картофелеводства в условиях северо-западной Белоруссии / Н. Д. Гончаров, А. А. Богушевич // Интенсификация с.-х. производства в условиях радикальной экономической реформы : докл. Всесоюз. науч.-практ. конф. – Сумы, 1989. – С. 219.

1990

78. Аспекты качества сочного растительного сырья в Полесье УССР / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Пути повышения продуктивности и качества с.-х. продукции в Сумской области : материалы обл. науч.-практ. конф. – Сумы, 1990. – С. 117-128.

79. Аспекты селекции картофеля на качество продукции / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Приемы совершенствования технологии производства продуктов сельского хозяйства в условиях Сумской области : докл. обл. науч.-практ. конф. – Сумы, 1990. – С. 59.

80. Влияние эколого-биологических факторов на технологические свойства картофеля / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, А. Г. Войтенко, А. В. Здойма // Пути повышения продуктивности и качества с.-х. продукции в Сумской области : материалы обл. науч.-практ. конф. – Сумы, 1990. – С. 60-67.

81. Оценка пригодности исходного селекционного материала к механизированной уборке и хранению / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Пути повышения продуктивности и качества с.-х. продукции в Сумской области : материалы обл. науч.-практ. конф. – Сумы, 1990. – С. 72-81.

1991

82. Оценка сортов коллекции картофеля по хозяйственно-биологическим свойствам / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, А. В. Здойма, В. М. Зеленин // Исследования по селекции, семеноводству и размножению с.-х. культур : материалы семинара по селекции и семеноводству. – Сумы, 1991. – С. 3-9.

83. Результаты сортоиспытания перспективных гибридов картофеля на урожай / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко //

Исследования по селекции, семеноводству и размножению с.-х. культур : материалы семинара по селекции и семеноводству. – Сумы, 1991. – С. 9-15.

1992

84. Підвищення продуктивності та якості картоплі селекційними методами / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко. – Суми : ССГІ, 1992. – 126 с.

1993

85. Експрес-метод для оцінки вихідного та селекційного матеріалу картоплі / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, В. І. Оничко // Картоплярство. – 1993. – Вип. 26. – С. 52-55.

86. Новий сорт картоплі Молодіжна / М. Д. Гончаров // Шляхи підвищення продуктивності і якості с.-г. продукції : матеріали наук. конф. / Сумський СГІ. – Суми, 1993. – С. 9.

87. Придатність сортів картоплі до різки їх насінневих бульб / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, В. І. Оничко // Шляхи підвищення продуктивності і якості с.-г. продукції : матеріали наук. конф. / Сумський СГІ. – Суми, 1993. – С. 8.

1997

88. Підсумки селекції картоплі / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Вісник Сумського СГІ : наук.-метод. журнал. – Суми, 1997. – Вип. 1. – С. 14-16.

89. Селекція картофеля в умовах северо-востока Украины / Н. Д. Гончаров // Актуальные проблемы современного картофелеводства : материалы междунар. науч. конф. – Минск : ААН РБ, 1997. – С. 18.

1998

90. Селекція картоплі на придатність до механізованого виробництва / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, М. М. Сахошко // Вісник Сумського держ. аграрного ун-ту. – Суми, 1998. –

Вип. 2. – С. 11-13.

91. Успадкування нащадками біохімічних властивостей картоплі / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, М. Г. Баштовий, О. Г. Радчук // Вісник Сумського держ. аграрного ун-ту. – Суми, 1998. – Вип. 2. – С. 26-28.

92. Эффективность технологии производства семенного картофеля / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, Н. Г. Баштовой // 5-я междунар. науч.-метод. конф. «Современные технологии, экономика и экология в промышленности, транспорте и в сельском хозяйстве» : сб. науч. ст. – К. : ИСМО ; Алушта, 1998. – С. 302-306.

1999

93. Система комплексної оцінки картоплі на придатність до промислової переробки / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, В. І. Оничко // Вісник Сумського держ. аграрного ун-ту. – Суми, 1999. – Вип. 3. – С. 13-15.

94. Стан і перспективи розвитку галузі картоплярства / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, Адіб Абу Обайд // Вісник Сумського держ. аграрного ун-ту. – Суми, 1999. – Вип. 3. – С. 4-7.

95. Эффективность использования плодородия почв при производстве картофеля / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // 6-я междунар. науч.-метод. конф. «Современные технологии, экономика и экология в промышленности, транспорте и в сельском хозяйстве» : сб. науч. ст. – К. : ИСМО ; Алушта, 1999. – С. 315-320.

2000

96. Перспективи селекції і насінництва картоплі в північно-східному регіоні України / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Вісник Сумського держ. аграрного ун-ту. Серія «Агрономія і біологія». – Суми, 2000. – Вип. 4. – С. 7-11.

97. Приемы интенсификации семеноводства картофеля / Н. Д. Гончаров, А. Г. Войтенко // Новое в семеноводстве картофеля : материалы междунар. науч. конф. – Минск : ААН РБ, 2000. – С. 47.

98. Проблеми і шляхи біологізації сільськогосподарського виробництва / М. Д. Гончаров // Курс лекцій з екології : (на допомогу слухачам семінару «Екологія»). – Суми : Козацький вал, 2000. – С. 145-148.

99. Прогнозування стійкості бульб селекційного матеріалу картоплі до травмування / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Вісник Сумського держ. аграрного ун-ту. Серія «Агрономія і біологія». – Суми, 2000. – Вип. 4. – С. 18-22.

100. Технологічна оцінка картоплі на придатність до промислової переробки / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Картоплярство. – 2000. – Вип. 30. – С. 51-56.

2001

101. Диференціювання норм садіння картоплі / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, О. М. Радчук, Д. М. Степаненко // Вісник Сумського держ. аграрного ун-ту. Серія «Агрономія і біологія». – Суми, 2001. – Вип. 5. – С. 38-41.

102. Концепція розвитку агрономії в XXI столітті / М. Д. Гончаров, Ю. А. Злобін, О. Г. Жатов, М. С. Кравченко, Н. С. Кожушко [та ін.] : Молодь і реформи в АПК : інформ. матеріали III Зльоту іменних стипендіатів та відмінників навчання «Лідери АПК XXI століття» серед студентів аграрних закладів освіти I-IV рівнів акредитації, (Суми, 15-17 травня 2001 р.). – Суми : Слобожанщина, 2001. – С. 130-135.

103. Оцінка стійкості проти картопляної нематоди бекросів складних міжвидових гібридів картоплі за проявом інших агрономічних ознак / М. Д. Гончаров, А. А. Подгаєцький //

Современные проблемы генетики, биотехнологии и селекции растений, (2-7 июля 2001 г.) : сб. тез. междунар. конф. – К. : НАУ, 2001. – С. 107-108.

104. Правова основа та практичне насінництво зернових, зернобобових і круп'яних культур / М. Д. Гончаров, О. М. Царенко, Н. С. Кожушко, А. А. Подгаєцький, М. Г. Баштовий. – Суми : Університетська книга, 2001. – 188 с.

105. Селекція картоплі на продуктивність і якість / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Вісник Сумського держ. аграрного ун-ту. Серія «Агрономія і біологія». – Суми, 2001. – Вип. 5. – С. 36-37.

2002

106. Вирощування картоплі на зрошенні / М. Д. Гончаров, В. В. Дишель // Вісник Сумського нац. аграрного ун-ту. Серія «Агрономія і біологія». – Суми, 2002. – Вип. 6. – С. 17-19.

107. Изменчивость химического состава клубней картофеля при созревании / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, П. Н. Осьмачко // Технологии XXI века, (9-15 сент. 2002 г.) : сб. науч. статей 9-й междунар. науч.-метод. конф. – К. : ИСМО ; Алушта, 2002. – С. 46-51.

108. Можливість виділення серед бекросів багатовидних гібридів картоплі форм з високим вмістом крохмалю і комплексом інших властивостей / М. Д. Гончаров, А. Ад. Подгаєцький, А. Ан. Подгаєцький // Вісник Сумського нац. аграрного ун-ту. Серія «Агрономія і біологія». – Суми, 2002. – Вип. 6. – С. 13-16.

109. Новий сорт картоплі Ластівка / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, О. М. Радчук // Вісник Сумського нац. аграрного ун-ту. Серія «Агрономія і біологія». – Суми, 2002. – Вип. 6. – С. 9-11.

110. Особенности биохимизма новых сортов картофеля / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, И. В. Крючок // Технологии 21 века, (9-15 сент. 2002 г.) : сб. науч. статей 9-й междунар. науч.-метод. конф. – К. : ИСМО ; Алушта, 2002. – С. 125-129.

111. Світовий сортимент картоплі для промислової переробки / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Вісник Сумського нац. аграрного ун-ту. Серія «Агрономія і біологія». – Суми, 2002. – Вип. 6. – С. 7-9.

112. Селекція на придатність до промислової переробки / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Картопля. – Біла Церква, 2002. – Т. 1. – С. 270-290.

113. Селекція на ранньостиглість / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Картопля. – Біла Церква, 2002. – Т. 1. – С. 226-242.

114. Селекція картоплі на придатність до механізованого виробництва / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Картопля. – Біла Церква, 2002. – Т. 1. – С. 242-257.

115. Селекція картоплі на ранньостиглість, придатність до механізованого виробництва і промислової переробки / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Картопля України. – К. : Довіра, 2002. – Т. 1 : Селекція і насінництво. – С. 226-290.

2003

116. Аспекти сучасного насінництва картоплі в Сумській області / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Вісник Сумського нац. аграрного ун-ту. Серія «Агрономія і біологія». – Суми, 2003. – Вип. 7. – С. 7-13.

117. Еколого-економічні проблеми селекції і насінництва картоплі в умовах Сумської області / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Третя міжнар. наук.-практ. конф.

«Економічні проблеми виробництва та споживання екологічно чистої агропромислової продукції» (ЕП-2003) / Сумський НАУ. - Суми : Козацький вал, 2003. - С. 182-184.

118. Картопля : практична енциклопедія / [колектив авт. : М. Д. Гончаров та ін.]. – Луцьк : Надстир'я, 2003. – 298 с.

119. Можливість виділення серед бекросів багатовидових гібридів картоплі урожайних форм / М. Д. Гончаров, А. Ан. Подгаєцький, А. Ад. Подгаєцький // Вісник Сумського нац. аграрного ун-ту. Серія «Агрономія і біологія». – Суми, 2003. – Вип. 7. – С. 13-17.

2004

120. Каталог сортів картоплі : навч. посібник / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, В. І. Дубовик, В. О. Ткаченко. – Суми : СНАУ, 2004. – 83 с.

121. Комбінаційна здатність бекросів складних міжвидових гібридів картоплі / М. Д. Гончаров, А. А. Подгаєцький, А. Ад. Подгаєцький // Вісник Сумського нац. аграрного ун-ту. Серія «Агрономія і біологія». – Суми, 2004. – Вип. 1(8). – С. 13-17.

122. Результати випробування селекційного матеріалу картоплі на стійкість до картопляної цистоутворюючої нематоди / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко [та ін.] // Вісник Сумського нац. аграрного ун-ту. Серія «Агрономія і біологія». – Суми, 2004. – Вип. 1(8). – С. 9-13.

123. Особливості селекції ранньостиглих сортів картоплі / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Технології ХХІ века : Современніе технології в сельском хозяйстве : сб. тезисов по материалам 11-й науч.-метод. конф. – Алушта, 2004. – С. 14-15.

124. Сорти картоплі, стійкі до картопляної цистоутворюючої нематоди / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Сумська земля. – 2004. – № 5, червень.

125. Стан і перспективи розвитку селекційно-насінницької роботи по картоплі в північно-східному регіоні України / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко // Вісник Сумського нац. аграрного ун-ту. Серія «Агрономія і біологія». – Суми, 2004. – Вип. 6(9). – С. 5-7.

126. Технологічні основи насінництва картоплі : навч. посібник / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, В. І. Дубовик. – Суми : СНАУ, 2004. - 109 с.

127. Технологічні основи селекції картоплі : навч. посібник / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, В. І. Дубовик. – Суми : СНАУ, 2004. – 104 с.

128. Характеристика вихідного матеріалу картоплі щодо лежкоздатності / Н. С. Кожушко, М. Д. Гончаров, П. М. Осьмачко // Вісник Сумського нац. аграрного ун-ту. Серія «Агрономія і біологія». – Суми, 2004. – Вип. 1(8). – С. 5-9.

Авторські свідоцтва, патенти

1972

129. А. с. 1473 ССРСР. Сорт картофеля Белорусский ранний / П. И. Альсмик, Н. А. Дорожкин, И. И. Адамов, Н. Д. Гончаров, О. П. Пузанков, И. А. Семенова. – № 2292 ; заявл. 25 мая 1970 г. ; зарегистр. Госком. по делам изобр. и откр. ССРСР в Гос. реестре селекц. достижений ССРСР 22 марта 1972 г.

130. А. с. 1472 ССРСР. Сорт картофеля Темп / П. И. Альсмик, Н. А. Дорожкин, А. Л. Амбросов, И. И. Адамов, Н. Д. Гончаров, О. П. Пузанков, М. А. Шипилькевич. – № 2290 ; заявл. 25 мая 1970 г. ; зарегистр. Госком. по делам

изобр. и откр. СССР в Гос. реестре селекц. достижений СССР 22 марта 1972 г.

131. А. с. 1394 СССР. Сорт картофеля Разваристый / П. И. Альсмик, Н. А. Дорожкин, И. И. Адамов, Н. Д. Гончаров, О. П. Пузанков, З. И. Ремнева. – № 2291 ; заявл. 25 мая 1970 г. ; зарегистр. Госком. по делам изобр. и откр. СССР в Гос. реестре селекц. достижений СССР 13 марта 1972 г.

132. А. с. 1393 СССР. Сорт картофеля Лошицкий / П. И. Альсмик, Н. А. Дорожкин, И. И. Адамов, Н. Д. Гончаров, О. П. Пузанков, И. А. Семенова. – № 2289 ; заявл. 25 мая 1970 г. ; зарегистр. Госком. по делам изобр. и откр. СССР в Гос. реестре селекц. достижений СССР 13 марта 1972 г.

1974

133. А. с. 446255 СССР. Состав для обработки срезов картофеля / Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко. – № 1945805 ; заявл. 6 июля 1973 г. ; зарегистр. в Гос. реестре изобр. Союза ССР 21 июня 1974 г.

1978

134. А. с. 2285 СССР. Сорт картофеля Зорька / П. И. Альсмик, Н. А. Дорожкин, И. И. Адамов, Н. Д. Гончаров, О. П. Пузанков, И. А. Семенова, Д. И. Филиппов. – № 3047 ; заявл. 11 октября 1976 г. ; зарегистр. Госком. по делам изобр. и откр. СССР в Гос. реестре селекц. достижений СССР 11 апр. 1978 г.

1979

135. А. с. 2629 СССР. Сорт картофеля Садко / П. И. Альсмик, Н. А. Дорожкин, И. И. Адамов, Н. Д. Гончаров, О. П. Пузанков, И. А. Семенова, С. В. Малиновский. – № 3400 ; заявл. 8 сент. 1978 г. ; зарегистр. Госком. по делам изобр. и откр. СССР в Гос. реестре селекц. достижений СССР 25 сент. 1979 г.

1981

136. А. с. 2919 СССР. Сорт картофеля Пригожий 2 / Н. А. Дорожкин, Н. Д. Гончаров, О. П. Пузанков, И. И. Колядко, Н. С. Кожушко, Л. А. Маханько. – № 2290 ; заявл. 29 марта 1978 г. ; зарегистр. Госком. по делам изобр. и откр. СССР в Гос. реестре селекц. достижений СССР 13 апр. 1981 г.

137. А. с. 897161 СССР. Способ хранения клубней картофеля / А. С. Вечер, Н. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, А. А. Будкевич. – № 2960769 ; заявл. 24 июля 1980 г. ; зарегистр. в Гос. реестре изобр. СССР 14 сент. 1981 г.

1987

138. А. с. 4453 СССР. Сорт картофеля Добро / Н. Д. Гончаров, И. И. Колядко, Н. А. Дорожкин, В. Г. Иванюк, Н. С. Кожушко, В. Г. Борисенко, Л. А. Маханько, С. И. Павлович. – № 8202150 ; заявл. 6 апр. 1982 г. ; зарегистр. Госком. по делам изобр. и откр. СССР в Гос. реестре селекц. достижений СССР 15 октяб. 1987 г.

1990

139. А. с. 6692 РСФСР. Сорт картофеля Аксамит / Н. Д. Гончаров, И. И. Колядко, А. О. Сенкевич, В. А. Маханько. – № 9101845 ; зарегистр. в Гос. реестре селекц. достижений, доп. к использованию 22 нояб. 1990 г.

1996

140. А. с. 347 Україна. Сорт картоплі Молодіжна / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, І. І. Колядко, В. М. Кабанець, О. Г. Войтенко ; заявник Сумський НАУ ; зареєстр. в Держ. реєстрі сортів рослин 1996 р.

1999

141. А. с. 22 Республіка Беларусь. Сорт картоплі Аксамит / Н. Д. Гончаров, И. И. Колядко, А. О. Сенкевич, В. А. Маханько. – № 19960035 ; заявл. 22. 11. 1990 г. ;

зарєєстр. у Дєрж. реєстри оховуємых сортів рослин 7. 06. 1999 г.

2002

142. А. с. 1562 Україна. Сорт картоплі Ластівка / М. Д. Гончаров, Н. С. Кожушко, А. А. Подгаєцький, В. І. Оничко, М. І. Мартиненко, О. М. Радчук, О. М. Кравченко, Є. В. Разіньков, П. О. Мельник, Д. Д. Сігарьова. – № 99031001 ; заявл. 27.01.1999 ; зарєєстр. в Реєстрі сортів рослин України в 2002 р.

2003

143. Пат. 0328 Україна. Сорт картоплі Молодіжна / власник Сумський НАУ ; зарєєстр. в Держ. реєстр. прав на сорт рослин 16.04.2003 р. ; пріоритет 24.10.1991 р.

144. Пат. 0329 Україна. Сорт картоплі Ластівка / власник Сумський НАУ ; зарєєстр. в Держ. реєстр. прав на сорт рослин 16.04.2003 р. ; пріоритет 27.01.1999 р.

2005

145. Пат. 0589 Україна. Сорт картоплі Ювіляр 60-70 / власник Сумський НАУ ; зарєєстр. в Держ. реєстр. прав на сорт 21.04.2005 р. ; пріоритет 25.11.1999 р.

2006

146. А. с. 06123 Україна. Сорт картоплі Фермерська / заявник Сумський НАУ. – № 01031014 ; зарєєстр. в Держ. реєстрі сортів рослин 01.01.2006 р.

147. А. с. 06122 Україна. Сорт картоплі Аграрна / заявник Сумський НАУ. – № 01031013 ; зарєєстр. в Держ. реєстрі сортів рослин 01.01.2006 р.

СОЮЗ СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК

АВТОРСКОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО

№ 1472

на основании полномочий, предоставленных Правительством СССР, Министерство сельского хозяйства СССР выдало настоящее авторское свидетельство Гончарову

Николаю Демьяновичу

Альсмику П.И.

Дорожкину Н.А.

Амбросову А.Л.

Адамову И.И.

Пузанкову О.П.

Шипилькевичу М.А.

на сорт картофеля

ТЕМП (СЕЯНЕЦ 2185-51)

по заявке № 2290 от 25 мая 1970 г.

Сорт выведен в Белорусском научно-исследовательском институте плодородства, овощеводства и картофеля.

Зам. Министра сельского хозяйства СССР

[Handwritten signature]

К. НАЗАРЕНКО

Зарегистрировано Государственным Комитетом по делам изобретений и открытий СССР в Государственном реестре селекционных достижений СССР 22 марта 1972 г.

Начальник отдела

[Handwritten signature]

СОЮЗ СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК

АВТОРСКОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО

№ 1894

на основании полномочий, предоставленных Правительством СССР, Министерство сельского хозяйства СССР выдало настоящее авторское свидетельство Гончарову

Николаю Демьяновичу

Альсмику П.И.

Дорожкину Н.А.

Адамову И.И.

Пузанкову С.П.

Ремневой З.И.

на сорт картофеля

РАЗВАРИСТЫ (СВЯНЕЦ 2051-24)

по заявке № 2291 от 25 мая 1970 г.

Сорт выведен в Белорусском научно-исследовательском институте плодоводства, овощеводства и картофеля.

Зам. Министр сельского хозяйства

[Handwritten signature]

К. НАЗАРЕНКО

Зарегистрировано Государственным Комитетом по делам изобретений и открытий СССР в Государственном реестре селекционных достижений СССР 13 МАРТА 1974 г.

Начальник отдела

[Handwritten signature]

СОЮЗ СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КОМИТЕТ СОВЕТА МИНИСТРОВ СССР
ПО ДЕЛАМ ИЗОБРЕТЕНИЙ И ОТКРЫТИЙ

АВТОРСКОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО

№

446255

На основании полномочий, предоставленных Правительством СССР, Государственный комитет Совета Министров СССР по делам изобретений и открытий выдал настоящее авторское свидетельство Гончарову Николаю Демьяновичу
КОЖУШКО Нелли Семеновне

на изобретение **"Состав для обработки срезов картофеля"**

в соответствии с описанием изобретения и приведенной в нем формулой,
по заявке № **1945805** с приоритетом от **6 июля 1973г.**

заявитель изобретения: **Белорусский ордена Трудового Красного Знамени научно-исследовательский институт картофелеводства и плодовоовощеводства**

Зарегистрировано в Государственном реестре изобретений Союза ССР

21 июня 1974г.

Действие авторского свидетельства распространяется на всю территорию Союза ССР.

Председатель Госкомитета

Начальник отдела

СОЮЗ СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК

АВТОРСКОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО

№ 2285

На основании полномочий, предоставленных Правительством СССР, Министерство сельского хозяйства СССР выдало настоящее авторское свидетельство Гоичарову Николаю

Демьяновичу

Альсмику П.И., Добажкину П.А.

Адамсону И.И., Семенову И.А.

Лузавкову О.П., Филиннову И.И.

на сорт картофеля

ЗОБКА

по заявке № 3047 от 11 октября 1976 г.

Сорт выведен в Белорусском научно-исследовательском институте картофелеводства и плодоовощеводства

Зарегистрировано Комитетом по делам изобретений и открытий при Совете Министров СССР в Государственном реестре селекционных достижений СССР

11 апреля 1976 г.

Начальник отдела

В. МЕСЯЦ
В. М. МЕСЯЦ

СОЮЗ СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК

АВТОРСКОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО

№ 2629

На основании полномочий, предоставленных Правительством СССР, Министерство сельского хозяйства СССР выдало настоящее авторское свидетельство

Гончарову Николаю

Давыдовичу

Семенову И.А., Альсману П.И.,

Малыновскому С.В., Дорожкину Е.А.,

Апанову И.И., Пузанкову О.П.

на сорт картофеля

ОДЖО

по заявке № 3400 от 8 сентября 1978 г.

Выведен в Белорусском научно-исследовательском институте картофелеводства и плодосовещеводства

Министр
сельского хозяйства
СССР

[Signature]

В. МЕСЯЦ

Начальник отдела

Зарегистрировано Государственным
комитетом СССР по делам изобретений
и открытий в Государственном
реестре селекционных достижений
СССР

25 сентября 1979 г.

[Signature]

1978. МТ. Гомельск.

СОЮЗ СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КОМИТЕТ СССР
ПО ДЕЛАМ ИЗОБРЕТЕНИЙ И ОТКРЫТИЙ

АВТОРСКОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО

№ 897161

На основании полномочий, предоставленных Правительством СССР,
Государственный комитет СССР по делам изобретений и открытий
выдал настоящее авторское свидетельство на изобретение:
"Способ хранения клубней картофеля"

Автор (авторы): Вечер Александр Степанович, Гончаров
Николай Демьянович, Кожушко Нелли Семеновна и Будкевич
Александр Александрович

Заявитель: БЕЛОРУССКИЙ ОРДЕНА ТРУДОВОГО КРАСНОГО ЗНАМЕНИ
НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ КАРТОФЕЛЕВОДСТВА И
ПЛОДОВОЩЕВОДСТВА И ИНСТИТУТ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ
БОТАНИКИ ИМ. В.Ф.КУПРЕВИЧА АН БССР

Заявка № 2960769 Приоритет изобретения 24 июля 1980г.
Зарегистрировано в Государственном реестре
изобретений СССР

14 сентября 1981г.
Действие авторского свидетельства распро-
страняется на всю территорию Союза ССР.

Председатель Комитета

Начальник отдела

СОЮЗ СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК

АВТОРСКОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО

№ 2919

На основании полномочий, предоставленных Правительством СССР, Министерство сельского хозяйства СССР выдало настоящее авторское свидетельство Гончарову Николаю Демьяновичу
Козянко И. И., Дорожкину Н. А.,
Кожушко Б. С., Лузанкову С. П.,
Маханько Л. А.

на сорт картофеля ПРИГОЖИ 2

по заявке № 3726 от 29 марта 1978 г.

Выведен в Белорусском научно-исследовательском институте картофелеводства и плодовоовощеводства

Министр
сельского хозяйства
СССР

Зарегистрировано Государственным комитетом СССР по делам изобретений и открытий в Государственном реестре селекционных достижений СССР
15 апреля 1981 г.

В. МЕСЯЦ

Начальник отдела

Витусович

1978. МТ Гомека.

СОЮЗ СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК

АВТОРСКОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО

№ 4453

На основании полномочий, предоставленных Правительством СССР, Государственный агропромышленный комитет СССР выдал настоящее авторское свидетельство:

Гончарову Николаю Леонидовичу,

Колядко И.И., Дорожкину Е.А., Ивануку В.Г.,

Маханько Л.А., Кожушко Н.С., Павловичу С.И.,

Борисенку В.Г.

на сорт картофеля

Добро

по заявке № 8202150 от 6 апреля 1982 г.

Выведен в Белорусском НИИ картофелеводства и плодовоовощеводства

Председатель
Государственного
агропромышленного
комитета СССР

В.М. Мураховский

В.М. Мураховский

Зарегистрировано Государственным комитетом СССР по делам изобретений и открытий в Государственном реестре селекционных достижений СССР

15 октября 1982 г.

Начальник отдела

Л.И. Зинь

Іменний покажчик¹

А діб Абу Обайд	94
Адамов І. І.	22, 32, 60, 129, 130, 131, 132, 134, 135
Альсмік П. І.	4, 22, 24, 31, 55, 129, 130, 131, 132, 134, 135
Амбросов А. Л.	130
Б аштовий М. Г.	91, 104
Баштовой Н. Г.	92
Богушевич А. А.	67, 71, 77
Борисенок В. Г.	41, 138
Брюховецький І. Н.	75
Будкевич А. А.	63, 64, 137
В алуев В. В.	38, 65
Вечер А. С.	63, 64, 137
Войтенко А. Г.	80, 97, 140
Войтковская А. А.	20
Г ришанович А. К.	41
Д анилов Г. Г.	68
Дишель В. В.	106
Дмитрієва З. А.	22
Дорожкін Н. А.	12, 14, 38, 129, 130, 131, 132, 134, 135, 136, 138
Дробенкова Л. П.	20
Дубовик В. І.	120, 126, 127

---

¹ Посилання даються на номери хронологічного покажчика публікацій та авторських свідоцтв, патентів.

Ж атов О. Г.	102
З дойма А. В.	80, 82
Зеленин В. М.	82
Злобін Ю. А.	102
И ванюк В. Г.	138
К абанець В. М.	140
Киселев Е. П.	33, 36, 37, 45
Кожушко Н. С.	31, 34, 35, 39, 43, 46, 48, 54, 57, 58, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 71, 72, 73, 76, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 87, 88, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 99, 100, 101, 102, 104, 105, 107, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 120, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 133, 136, 137, 138, 140, 142
Колядко И. И.	42, 47, 50, 52, 136, 138, 139, 141
Колядко І. І.	140
Кравченко И. В.	31, 47, 54, 57, 69
Кравченко М. С.	102
Кравченко О. М.	142
Крючок И. В.	110
М алиновский С. В.	135
Мартиненко М.І.	142
Маханько Л. А.	58, 136, 138, 139, 141
Мельник П. О.	142
Н емченко И. И.	33, 45

О ничко В. І.	85, 87, 93, 142
Осьмачко П. Н.	107, 128
П авлович С. І.	138
Пантюхина Л. О.	11
Писарев Б. А.	29, 33, 36, 37, 45
Подгаєцький А. А.	103, 104, 121, 142
Подгаєцький А. Ад.	108, 119, 121
Подгаєцький А. Ан.	108, 119
Попов С. Н.	59, 61
Пузанков О. П.	19, 41, 129, 130, 131, 132, 134, 135, 136
Р адчук О. Г.	91
Радчук О. М.	101, 109, 142
Разіньков Є. В.	142
Ремнева З. І.	131
Рудь В. Д.	72
С ахошко М. М.	90
Синельников І. В.	40
Семенов В. І.	62
Семенова І. А.	4, 129, 132, 134, 135
Сенкевич А. О.	139, 141
Сігарьова Д. Д.	142
Степаненко Д. М.	101
Т каченко В. О.	120
Ф илиппов Д.І.	134
Ц аренко О. М.	104
Ш ипилькевич М. А.	130

